

VERTROUWELIJK

MAANDOVERZICHT

No. 12 1974

BINNENLANDSE VEILIGHEIDSDIENST

B I N N E N L A N D S E V E I L I G H E I D S D I E N S TV E R T R O U W E L I J K

Maandoverzicht nr. 12 - 1974
(Tijdvak van 1-12-1974 t/m 31-12-1974)

I N H O U D

Nr. 1210.592

	Blz.
De CPN en de internationale communistische beweging	1
CPN-organisatie	4
De eenheidspolitiek van de CPN	9
Het pro-Russische communisme	11
De positie van de maoïstische organisaties in Nederland	13
Internationale Kommunistenbond (IKB)	17
Partijcongres in Roemenië	20

De CPN en de internationale communistische beweging

De CPN heeft zich ook in 1974 weer zeer autonoom en afzijdig ten opzichte van de communistische wereldbeweging opgesteld om zich toch vooral maar niet bloot te stellen aan de "revisionistische" invloed van de CPSU.

Slechts bij gelegenheid van de manifestatie van solidariteit met het Chileense volk, die begin juli in Parijs werd gehouden, heeft de CPN niet de gebruikelijke terughoudendheid in acht genomen, hetgeen waarschijnlijk mede zijn oorzaak vond in de omstandigheid dat ook niet-communistische partijen vertegenwoordigd waren. Bij acties die rondom de verjaardag van de staatsgreep in Chili (11 september) plaats vonden, was de CPN eveneens betrokken. Andere internationale solidariteitsacties (met de stakende Britse mijnwerkers in het begin van het jaar, Vietnamacties) waren van beperkte omvang.

Van deelname aan internationale communistische conferenties heeft de CPN zich echter zeer bewust onthouden uit vrees meegesleurd te worden in de maalstroom van een communistische wereldbeweging, die in haar opvatting nog steeds door de CPSU gemanipuleerd wordt. Zelfs naar de conferentie van Brussel (26-28 januari), waar toch uitsluitend Westeuropese partijen bijeen waren, stuurde de CPN slechts een waarnemer (administratief secretaris J. IJISBERG). Aan de voorbereiding van een Europese communistische conferentie, die waarschijnlijk medio 1975 gehouden zal worden, heeft de CPN tot nu toe in het geheel geen medewerking verleend. Voordat in oktober een eerste consultatieve bijeenkomst in Warschau werd gehouden, publiceerde het partijbestuur een resolutie, waarin de veronderstelde kwade bedoelingen (het in discrediet brengen van de Chinese CP en - afgeleid daarvan - het isoleren van de revolutionaire beweging in de Derde Wereld) nog eens aan de kaak gesteld werden. Aan de tweede voorbereidende bijeenkomst (van 19-21 december in Boedapest) ter vaststelling van een agenda werd door de CPN evenmin deelgenomen.

De opvattingen van de CPN over afzonderlijke CP-en bleken ook in het afgelopen jaar voor een belangrijk deel bepaald te worden door de mate van onafhankelijkheid, die dezen tegenover de CPSU demonstreren. De CP-China staat er in dit opzicht natuurlijk goed voor, al wil de CPN daarmee bepaald niet vereenzelvigd worden. De partij had geen of slechts incidenteel contact met de meeste Westeuropese CP-en, die zij behalve

dienstbaarheid aan de CPSU ook hun opvattingen over de EEG verwijt. Bij de besprekingen met de Franse CP eind augustus bleken de meningsverschillen op dit punt, die er ook op de conferentie in Brussel in januari al waren, nog volledig overeind te staan.

In de CPN-houding tegenover de CPSU bleek nauwelijks enige wijziging gekomen. De berichtgeving in De Waarheid over de Sowjet-Unie is nooit uitsluitend positief en op zijn best neutraal geweest en de partij liet weinig gelegenheden voorbij gaan om de vinger te leggen bij misstanden die aan het Sowjet-revisionisme werden toegeschreven. Het laatste voorbeeld daarvan is te vinden in het november/december nummer van Politiek en Cultuur, waarin CPN-voorzitter HOEKSTRA afrekende met de bewering als zou er door de vredespolitiek van de Sowjet-Unie sprake zijn van ontspanning. In de visie van HOEKSTRA zou ontspanning onbestaanbaar zijn zolang er imperialisme bestaat.

Hoewel de feitelijke ontwikkelingen in 1974 dus bepaald niet leken te tenderen in de richting van een andere CPN-benadering van de internationale communistische beweging, toch vielen er tegen het einde van het jaar enkele aanwijzingen te bespeuren, die daarop wel degelijk zouden kunnen duiden. Reeds het feit dat de CPN-pers na afloop van de voorbereidende bijeenkomsten in Warschau en Boedapest niet (negatief) heeft gereageerd is opmerkelijk. Het heeft de CPN misschien te denken gegeven dat de CPSU zich tijdens het conferentieverloop nogal flexibel betoonde tegenover autonoom denkende partijen als de Joegoslavische, Roemeense en Italiaanse CP, die een opvallende speelruimte gegund werd. In Warschau heeft bovendien de Spaanse partij, die kort tevoren na een jarenlange gespannen verhouding tot een modus vivendi met de CPSU was gekomen, gepleit voor pogingen om met name "de Nederlandse kameraden" te interesseren voor de pan-Europese partijenconferentie. En het ziet er naar uit dat de CPN en de CP-Spanje in de naaste toekomst mogelijk hierover contact zullen opnemen. Een andere voorbode van een mogelijk tolerantere opstelling van de CPN tegenover de CPSU was een "Buitenlandse Notitie" van hoofdredacteur J.F.W(OLFF) in De Waarheid van 30-12-1974 over het Sino-Sowjet-geschil, dat zo'n belangrijke rol heeft gespeeld in het conflict tussen CPN en CPSU c.s. Dit artikel, waarin het woord "revisionisme" niet éénmaal voorkomt, stelt vast dat de toon en inhoud van de boodschappen die Moskou en Peking t.g.v. de herdenking van de Oktoberrevolutie wisselden,

het Sino-Sowjet-geschil heeft teruggebracht tot "welomschreven wederzijdse staatsaangelegenheden", die niet langer "overgoten zijn met een stroom van wederzijdse beledigingen en ideologische strijdvragen, door middel waarvan steeds weer getracht werd communistische partijen in de meest onderscheidene delen van de wereld in de zaken te betrekken". Ook het feit dat zowel de Sowjet-Unie als China berichten over botsingen aan de grens "ieder apart, doch tegelijkertijd en categorisch" tot nonsens verklaard hebben, waardeert de heer WOLFF positief, omdat het de reactie de gelegenheid tot nieuwe intriges ontnemt.

Het komende jaar zal waarschijnlijk moeten uitwijzen of hier sprake is van een wezenlijke ombuiging van de internationale CPN-koers.

*

* * *

CPN-organisatie

De interne organisatie van de partij is in de afgelopen periode veelbesproken. Aanleidingen daarvoor waren de teleurstellende uitslagen van de verkiezingen voor Provinciale Staten en gemeenteraden en de door de partij gesignaleerde crisisverschijnselen in het kapitalistisch stelsel, die de partij noopte zich te richten op massa-acties.

Om de gewenste heroriëntatie van de partijorganisatie te bewerkstelligen besloot de partijleiding eerst tot een inventarisatie van de partij via een uitgebreide steekproefenquête. Op basis van de uitslag van dit onderzoek zouden zonodig maatregelen genomen worden. Het onderzoek werd echter niet geheel beëindigd. De eerste indicaties waren voor de partijleiding voldoende om enkele organisatorische wijzigingen door te voeren. Deze wijzigingen betroffen ondermeer een reorganisatie van de werkzaamheden van de dagelijkse partijleiding en ingrepen in de besturen van enkele districten, die onder directere contrôle van de landelijke leiding kwamen. Daarnaast werd aangedrongen op het kiezen van nieuwe besturen in afdelingen en districten en op het opnemen in die besturen van partijgenoten, die zich zonder aarzelingen achter de partijlijn opstellen. In de praktijk betekende dit een uitbreiding van de besturen, alsmede de vervanging van de wat minder actieve bestuursleden door nieuwe krachten.

Twijfelachtig is het of de nieuwe oriëntatie op de massa-actie een succes zal worden. De inzet en strijd lust bij de leden zou daarvoor wel eens onvoldoende kunnen zijn. Bovendien is de algemene politieke lijn nagenoeg onveranderd gebleven: de partij blijft nadrukkelijk streven naar eenheid tussen socialisten en communisten.

Kwantitatief gezien is de CPN in het afgelopen jaar nauwelijks veranderd. De kwalitatieve veranderingen zijn echter duidelijk te constateren. Het arbeidersaandeel in de aanhang is gedaald. Nieuwe leden bleken vooral afkomstig uit sociaal-educatieve sferen (welzijnswerk, gezondheidszorg, vormingswerk, onderwijs, studenten hoger (beroeps-) onderwijs). Deze kwalitatieve veranderingen hebben er al toe geleid dat in sommige plaatselijke en regionale besturen nauwelijks nog sprake is van een vertegenwoordiging van het arbeiderselement. Arbeiders in de partij hebben daarover al een enkele keer hun ongerustheid laten blijken.

De geleden nederlagen bij de verkiezingen zullen ongetwijfeld nog ter sprake komen tijdens het in juni te houden 25-ste congres van de CPN. Daar zullen vermoedelijk ook de verder te nemen organisatorische maatregelen worden vastgesteld. De verkiezingsnederlagen hebben de partij wel duidelijk gemaakt dat de oppositie ter linker zijde van de CPN serieus genomen moet worden. Werden groepen als de Socialistiese Partij voorheen gewoonlijk genegeerd als zijnde "scheurmakers, gesteund en gefinancierd door de vijanden van de arbeidersklasse om de strijd van de arbeidersklasse te schaden", thans is een aanvang gemaakt met de bestrijding ervan. In eerste instantie zal de CPN de vorming van een partij-afdeling in Oss, bolwerk van de SP, die daar drie zetels in de gemeenteraad behaalde, bevorderen.

CPN op sociaal-economisch terrein

In het afgelopen jaar, dat op sociaal-economisch terrein tamelijk rumoerig was, is opnieuw de relatief zwakke positie van de CPN bij de werkers in Nederland gebleken. CPN-ers leidden weliswaar een staking bij het Utrechtse bedrijf Apfa-Bronswerk, maar de partij had bij grote acties, onder andere van boeren, middenstand, PTT-personeel en vrachtwagenchauffeurs en bij enkele kleinere acties vrijwel geen inbreng. De partij heeft haar eigen rol op het sociaal-economische terrein, het zelfstandig organiseren van de klassenstrijd op de bedrijven en van de loonstrijd, vrijwel geheel verwaarloosd en goeddeels overgelaten aan de vakorganisaties. Dit werd ook door vooraanstaande CPN-kaderleden gezien als een van de belangrijkste oorzaken van de slechte verkiezingsresultaten, die door de partij werden behaald.

Na de verkiezingen heeft de partij serieus getracht een kader te scheppen, waarbinnen eigen activiteiten ontwikkeld kunnen worden. Zo drong de partijleiding aan op het (her-) oprichten van partijgroepen op de bedrijven, die leiding kunnen geven aan "actiecomité's van georganiseerden en ongeorganiseerden", die acties kunnen initiëren, leiden en tot een goed einde brengen. De animo om in dergelijke groepen en actiecomité's zitting te nemen bleek in het algemeen betrekkelijk gering, ook in de bedrijven waar de CPN traditioneel veel aanhang heeft, zoals de ADM en de NDSM in Amsterdam. Dat is dan ook de reden waarom

de belangrijkste activiteit van de CPN op dit terrein gericht zal blijven op het organiseren van oppositie in de vakbonden, waar dit maar enigszins mogelijk is.

Zo'n oppositionele stellingname kan succesvol zijn, vooral als de partij er in slaagt een grotere invloed in de betrokken vakbondsorganisatie te verwerven. Een overwegende CPN-invloed lijkt o.a. te bestaan in de afdeling van de Bouwbond-NVV en de ABOP te Amsterdam, in enige metaalbedrijven in Amsterdam en het Rijnmondgebied, in een enkel havenbedrijf in het Rijnmondgebied en in enkele Groningse kartonnage- en confectiebedrijven. Hoe groot de invloed van de partij, via haar vakbondsleden, in actuele acties exact is, kan echter vaak moeilijk worden aangegeven. Dat ze wel degelijk van betekenis is, is in de afgelopen periode duidelijk gebleken tijdens de acties van het Amsterdamse GVB-personeel en tijdens de prikacties van de arbeiders van Borg-Warner te Amsterdam.

In de komende periode, wanneer weer cao's per bedrijf of per bedrijfstak zullen worden afgesloten, zullen CPN-ers in de betreffende vakbondsorganisaties ongetwijfeld weer alles in het werk stellen om de door de partij geformuleerde eisen geaccepteerd te krijgen. Zeker als cao's per bedrijf gaan worden afgesloten zullen zij daarbij kans op succes hebben.

Werkloosheid

Veel aandacht wordt thans door de partij besteed aan het probleem van de werkgelegenheid. Al in begin 1973 stelde partijvoorzitter HOEKSTRA dat werkloosheid het ergste is wat bestaat en dat de partij de vakbeweging daartegen moest mobiliseren. Pas in het voorjaar van 1974 kon echter de eerste aanzet van partijactiviteit tegen de werkloosheid worden geconstateerd. In Amsterdam werd het comité werkloze bouwvakarbeiders opgericht, korte tijd later kwam in Amersfoort een soortgelijk comité van de grond en werden in Amsterdam werklozencomité's opgericht voor academici en jongeren. De werkloosheidscomité's werden aanvankelijk opgezet als brede comité's van werkenden en werklozen, die samen moesten strijden tegen de werkloosheid en voor verbetering van de sociale uitkeringen. Deze opzet werd echter op de bijeenkomst van het partijbestuur op 5 en 6 oktober door partijvoorzitter HOEKSTRA gekri-

tiseerd - tot medio september nog had hij de vorming van comité's van werkenden en werklozen ook op kaderbijeenkomsten gepropageerd - waarbij hij nu ten aanzien van de werkgelegenheid twee specifieke actieterreinen onderkende:

- dat van het behoud en de uitbreiding van de werkgelegenheid. Dit is, zo stelde hij, een zaak voor werkenden en werklozen, die daarvoor via hun vakorganisaties moeten strijden en waarvoor ook de partij zelf moet optreden, in de vertegenwoordigende lichamen én in de actie;
- dat van de (financiële) positie van de werklozen. Om daarin verbetering te brengen is het noodzakelijk werklozen in aparte werklozencomité's te organiseren. De heer HOEKSTRA verwees wat dat betreft naar de in de dertiger jaren opgedane ervaringen.

Na de rede van HOEKSTRA hebben in een dertigtal plaatsen CPN-besturen het initiatief genomen tot de vorming van een werklozencomité. Een initiatiefgroep, bestaande uit vertegenwoordigers van enkele van deze comité's, nam eind november het besluit over te gaan tot de oprichting van een landelijk werklozencomité. De oprichtingsvergadering daarvan heeft op 7 december te Amersfoort plaatsgevonden. In het landelijke comité hebben vrijwel uitsluitend CPN-ers zitting. De belangrijkste figuren in dit comité zijn de CPN-kaderleden A.F. van der LUGT, die optreedt als voorzitter; en mr F.F.F. VRIES.

Het landelijke comité zal, zo is bij de oprichting besloten, leiding gaan geven aan de activiteiten van de plaatselijke comité's. Zij zal tevens initiatieven ontwikkelen, die kunnen leiden tot versterking van de positie van de werklozen. De heer Van der LUGT vond het "besluit van de comité's" om hun krachten te bundelen een bewijs dat de werklozen niet van plan zijn zich neer te leggen "bij de groeiende werkloosheid en de verscherpte aanvallen op hun positie. De WIEGELS, BOERSMA's en Van VEENS zinnen erop die verder te verslechteren via aantasting van het begrip passende arbeid, maar dat zal niet lukken, nu niet en nooit".

Tijdens de bijeenkomst werd ook het eisenprogramma opgesteld. Dat was betrekkelijk eenvoudig, omdat alle betrokken comité's al dezelfde, door de CPN geïnspireerde eisen hanteerden. Als belangrijkste eisen kwamen naar voren:

1. het ter beschikking krijgen van de gemeenten van zaalruimte ten behoeve van een actiecentrum voor werklozen;
2. een uitkering ineens - nog voor de feestdagen - van f 200,-. Deze eis werd niet gerealiseerd en is door het comité omgezet in een duurtetoeslag van f 200,-;
3. verhoging van de uitkeringen ingevolge de WW en de WWV;
4. verlenging van de werking van de WW tot minstens één jaar en een onbeperkte werkingsduur van de WWV.

Daarnaast werden eisen gesteld die betrekking hebben op schoolverlaters en part-time werkende vrouwen en zijn er eisen geformuleerd ter bevordering van de werkgelegenheid, met name in de bouwvak.

Het landelijk werklozencomité had plannen om te komen tot een landelijke werklozenmanifestatie omstreeks de tijd dat in de Tweede Kamer de regeringsplannen ter bevordering van de werkgelegenheid besproken worden. Nu de erkende vakorganisaties een soortgelijke demonstratieve manifestatie hebben aangekondigd heeft het comité afgezien van de uitvoering van de eigen plannen en verklaard alles in het werk te stellen om de demonstratie van de bonden tot een succes te maken.

Andere sociale terreinen

In 1974 ontstonden voor de CPN ook actiemogelijkheden op andere sociale terreinen. Partijleden waren leidende figuren in de acties van het "Landelijk actiecomité gezondheidszorg" en in een comité van welzijnswerkers tegen de uitvoering van de zogenaamde knelpuntennota. Veel aandacht besteedde de partij, onder andere via haar jongerenorganisatie ANJV, aan de problemen van de werkende jongeren en aan het vormingswerk, terwijl daarnaast ook de activiteiten onder studenten en in het onderwijs een belangrijke plaats innamen.

*

* *

De eenheidspolitiek van de CPN

In de loop van 1974 is de CPN steeds sterker de nadruk gaan leggen op de noodzaak van een zelfstandig optreden van de partij. Deze handelwijze werd waarschijnlijk ingegeven door de tegenvallende resultaten bij de verkiezingen voor Provinciale Staten en gemeenteraden, door de CPN-leiding toegeschreven aan te grote vereenzelviging door het publiek van CPN en PvdA, het belangrijkste object van de eenheidspolitiek van de CPN. Hoewel in de begin oktober gehouden partijbestuurszitting werd vastgesteld dat van een loyale oppositie jegens het kabinet Den UYL geen sprake kan zijn, blijkt de CPN zich in de praktijk zó nodig nog te houden aan de "constructieve oppositie", die zij als leidraad verkondigde toen het huidige kabinet zijn optreden begon. Dat bleek met name bij het debat in de Tweede Kamer over de afsluiting van de Oosterschelde. De volgens De Waarheid doorslaggevende ondersteuning van de regeringsvoorstellen (gedeeltelijke afsluiting) door de CPN, die zelf in verband met de veiligheid aan volledige afsluiting de voorkeur geeft, werd door fractieleider M. BAKKER in het partijblad van 25/11 gemotiveerd met de stelling dat het kabinet in bescherming genomen moet worden tegen rechts zolang een realiseerbaar alternatief (een volledig linkse regering) nog niet voorhanden is. Volgens de CPN-analyse van het kabinetsbeleid wijkt de PvdA voortdurend voor de druk van rechts, met name als het gaat om de nationale zelfstandigheid, die door NAVO en EEG bedreigd wordt. De CPN moet de "sociale oppositie", waaronder die groepen verstaan worden die van deze politiek te lijden hebben, bundelen, zodat een machtsformatie ontstaat (met als spil de samenwerking tussen communisten en socialisten) waarop een "werkelijk progressieve regering" zal kunnen steunen. In een artikel in het november/december-nummer van Politiek en Cultuur constateerde partijvoorzitter H. HOEKSTRA dat er als gevolg van communistisch-socialistische samenwerking in anti-Kalkarcomité's, in werklozenactiecomité's en in de strijd voor loonsverhoging in de bedrijven al "iets anders" aan het groeien is.

Afgezien van de samenwerking met socialisten in de anti-Kalkaractie is de eenheidspolitiek van de CPN in het afgelopen jaar weinig spectaculair geweest. Van de poging om naar aanleiding van de staatsgreep op Cyprus samen met socialisten demonstraties te organiseren is

weinig terecht gekomen. Wel werden plaatselijk naar aanleiding van verschillende kwesties incidenteel gezamenlijke verklaringen uitgegeven. Waarschijnlijk vanwege deze gang van zaken liet partijvoorzitter HOEKSTRA in zijn artikel in Politiek en Cultuur een waarschuwing horen tegen in de partij gesignaleerde "strijdschuwheid" en beklemtoonde hij dat het nemen van initiatieven tot actie tot de voornaamste taken van de partij behoort. Zulke initiatieven zouden dan vooral op lokaal niveau genomen moeten worden om door acties aan de basis de PvdA-leiding tot een meer coöperatieve houding te bewegen.

De discussie over een eventueel volksfront, die eind december in de publiciteitsmedia op gang gekomen is naar aanleiding van uitslatingen van oud-PvdA-voorzitter Van der LOUW in De Nieuwe Linie, waarin de mogelijkheid van de vorming van een progressief blok dat ook de CPN zou omvatten wordt belicht, is in de CPN vanzelfsprekend gunstig ontvangen. Het lijkt echter niet waarschijnlijk dat de CPN-leiding er voldoende perspectief in ziet om haar beleid, dat de laatste tijd juist gericht is op een onafhankelijker opstelling van de partij, om te buigen.

Het pro-Russische communisme

De dissident-communistische activiteiten in Nederland hebben in 1974 enige uitbreiding ondergaan.

Het Nederlands Comité voor Europese Veiligheid en Samenwerking (NCEVS) heeft zijn positie steviger verankerd door het aanknopen van contacten met de communistische Wereldvrede Raad en zal te zijner tijd, wanneer aan de Europese veiligheid minder urgentie wordt toegekend, op die basis zijn activiteiten kunnen voortzetten. Hoogtepunt in de NCEVS-activiteiten was de uitwisseling van delegaties tussen Nederland en de Sowjet-Unie, die door bemiddeling van het Nederlandse comité tot stand kwam. Om de structuur aan te passen aan het permanente karakter van de activiteiten zal het comité binnen afzienbare tijd worden omgezet in een vereniging. Voor het voorzitterschap - in het comité al geruime tijd vacant - is al een kandidaat gevonden; de heer M. RACZ, stuwende kracht in het NCEVS, zal waarschijnlijk vice-voorzitter blijven.

De vereniging Nederland-USSR en de Vereniging voor Culturele Uitwisseling ontplooiden de gebruikelijke activiteiten voor een beter begrip tussen de volken van Nederland en Oost-Europa. De VCU claimt een toename van het ledental tot ongeveer 800. Behalve Rotterdam heeft nu ook Den Haag een eigen VCU-afdeling.

Sommige dissidente communisten koesteren nog steeds het bezwaar tegen de vereniging Nederland-USSR, dat de verenigingsstructuur in de praktijk niet functioneert, waardoor het onmogelijk blijft de vereniging als een alternatieve communistische partij te laten optreden. Het streven van de leiding van de vereniging meer jongeren aan zich te binden heeft nog niet tot de oprichting van een jongerenafdeling geleid. Door het organiseren van een tweetal speciale reizen en door een program van uitwisseling van jongeren in 1975 hoopt men wat meer jongeren voor de vereniging te interesseren. In dit opzicht ondervindt de vereniging concurrentie van het Jongerencontact voor Internationale Uitwisseling (JKU), dat na een aanloopperiode grootscheeps met ledenwerving wil beginnen.

De internationale communistische jeugdorganisatie WFDY zou tijdens haar congres in Bulgarije medio november het JKU officiëel als lid hebben toegelaten, en tegelijkertijd het CPN getrouwe Algemeen Nederlands Jeugd Verbond hebben geroyeerd.

De algemene ledenvergadering van het JKU, eind november gehouden, heeft het eerste jaar van het bestaan der organisatie afgesloten met constatering dat de opgedane ervaringen voldoende perspectief bieden om op

de ingeslagen weg voort te gaan en de activiteiten uit te breiden. De doelstelling is daaraan aangepast en luidt nu: "Het herstel van de georganiseerde jongerenbeweging in Nederland, die zich baseert op internationale solidariteit met de voorhoede van de revolutionaire beweging: de socialistische gemeenschap en vooral de USSR". Daarin past het organiseren van zogenaamde "sociaal-toeristische" reizen naar Oosteuropese landen. In 1975 zullen in samenwerking met reisbureau Vernu B.V. negen reizen worden verzorgd naar de Sowjet-Unie en vier naar de DDR. De plannen voor 1975 omvatten voorts het uitbreiden van de contacten met (jongeren-) organisaties in binnen- en buitenland, het omzetten van de scholingsgroepen in afdelingen en een ledenwerfcampagne, die het huidige ledental van ruim 60 aanzienlijk moet opvoeren.

Een aantal pro-Russische communisten, dat in de PSP onderdak had gevonden, is na het uittreden tijdens het eind november in Utrecht gehouden PSP-congres politiek dakloos geworden. De zogenaamde Bloemgrachtgroep, bestaande uit een aantal oud-kaderleden van de vroegere Eenheidsvakcentrale, heeft de uitgifte van het onregelmatig verschijnend bedrijfsblad Links-Om ingeruild voor deelname in het sinds september verschijnende blad Zeggenschap, "discussie-maandblad voor bedrijfsdemocratisering". De groep rond het, onder leiding van de heer F. BARUCH uitgegeven CPN-critische maandblad Communistische Notities heeft de aandacht op zich gevestigd door publicatie van de namen van de redactieleden en medewerkers op de omslag (met ingang van het novembernummer). Door uit de anonimiteit te treden verwacht men een betere wisselwerking met het lezerspubliek, die later mogelijk tot een organisatorische band kan worden uitgebreid.

Hoewel de CPN op de partijconferentie in december 1973 "verscherping van een onverzoenlijke waakzaamheid" jegens de dissidenten in en buiten de CPN had aangekondigd, is haar daadwerkelijk optreden beperkt gebleven tot het royeren van de heer P. BOEZEMAN, echtgenoot van de redactrice van het maandblad NU en werkzaam op de Sowjet-Ambassade. De Waarheid besteedde op schampere wijze aandacht aan de uitgifte van Zeggenschap, aan de perikelen in de PSP en aan de benoeming van de heer G. HARMSSEN tot hoogleraar aan de universiteit in Groningen.

*

* *

De positie van de maoïstische organisaties in Nederland

De belangrijkste gebeurtenis in de onderling nog sterk verdeelde maoïstische beweging in Nederland is de aanzet geweest tot nieuwe initiatieven, die moeten leiden tot een grotere eenheid. Bij dat streven naar eenheid zijn de twee grootste maoïstische organisaties betrokken, de Socialistische Partij (SP) en de Kommunistische Eenheidsbeweging Nederland-marxistisch-leninistisch (KEN/ml). Deze ontwikkelingen zijn mogelijk geworden door de politieke veranderingen, die zich binnen de KEN/ml, dat dit jaar tweemaal congresseerde, hebben voltrokken. Van alle wijzigingen die binnen de KEN/ml tot stand zijn gebracht, is het loslaten van het elitaire denken én handelen, dat de KEN/ml sinds begin 1972 beheerst heeft, wel het belangrijkste. Daarnaast is de organisatie wat gemakkelijker toegankelijk geworden voor potentiële leden en werkt men thans aan uitbreiding van het aantal specifieke actieterreinen. Dit betekent overigens niet dat de leiding van de KEN/ml zich thans voorstelt van de organisatie een massa-organisatie te maken. Het lidmaatschap blijft gereserveerd voor een beperkte groep, voor communistische kaders, die de massa's kunnen aanvoeren naar een socialistische revolutie. De interne structuur, de ondoorzichtige bolsjewistische cellen-organisatie, is gehandhaafd, zoals ook het gebruik - zelfs binnen de organisatie - van schuilnamen. Het totaal van de politieke veranderingen binnen de KEN/ml betekent een ombuiging van haar politieke lijn in de richting van die van de SP.

Aan het streven naar eenheid tussen beide organisaties wordt zeer voorzichtig gewerkt. Aan de ene kant komt samenwerking aan de basis tot stand - o.a. in de recent gevormde "Spanje-comité's" - en aan de andere kant bereidt men op landelijk niveau een discussie tussen de beide organisaties voor. De discussies zullen gevoerd worden in een strikt intern kaderblad, waarvan het eerste nummer medio februari zal verschijnen. Dit eerste nummer zal voornamelijk handelen over de manier waarop communisten in contact komen met de massa en deze leiden. De mogelijkheid bestaat dat later ook andere maoïstische organisaties zullen deelnemen in de uitgave van het kaderblad.

Van de vijf maoïstische organisaties (de in maart j.l. officieel opgeheven Rode Jeugd is niet meegerkend) is de SP de grootste en meest actieve. De partij telt rond 450 leden, die georganiseerd zijn in 50 afdelingen in 36 plaatsen. Nijmegen, Utrecht en Oss zijn de belangrijkste

partijcentra met tezamen ongeveer 200 leden in 15 afdelingen. De sterke groei in ledental, waardoor de partij haar aanhang in drie jaar tijd zag verviervoudigen, zette zich voort in de eerste helft van 1974, mede onder invloed van het feit dat in een aantal plaatsen werd deelgenomen aan de gemeenteraadsverkiezingen. De groei stagneerde echter in de tweede helft van het jaar. Spectaculair is zeker nog wel de groei van de oplage van het maandblad van de SP, de "Tribune". Eind 1972 bedroeg de oplage ongeveer 5000 exemplaren, eind 1973 15.000 en thans, eind 1974 ongeveer 30.000, welke alle voornamelijk via huis aan huis-colportage verkocht worden. Voor de organisatie is het congres van de partij in begin februari van grote betekenis geweest. De aanvaarding van de nieuwe statuten betekende namelijk de invoering van een districtenstelsel in de partijorganisatie. De nieuwe organisatiestructuur fungeerde zeker in het begin niet optimaal, hetgeen een zekere stuurloosheid van sommige afdelingen tot gevolg had.

Voor de SP is 1974 het jaar geweest van de verkiezingen (vooral in Nijmegen en Oss succesvol), van de herorientatie op het bedrijfswerk middels "Arbeidersmacht" (bij PHILIPS-Oss resulterend in voldoende stemmen voor vijf zetels in de ondernemingsraad) en van de actie van het Milieu Actiecentrum Nederland (MAN) tegen de milieu-belasting. Daarnaast zetten de leden van de partij zich in voor talloze plaatselijke acties van de Bond van Huurders en Woningzoekenden (BHW) tegen bestaande of vermeende misstanden in woonwijken en voorts in de colportage met de door de SP uitgegeven bladen en brochures.

De indruk bestaat dat de acties, die de SP door haar mantelorganisaties laat uitvoeren, langzaamaan een wat harder karakter krijgen. Bezettingen van (gedeelten van) openbare gebouwen en het afsluiten van straten en kruispunten zijn al min of meer gebruikelijk geworden om de gestelde eisen ingewilligd te krijgen. Geweld tegen personen en gewapend geweld wordt echter vermeden.

De KEN/ml heeft, zoals in de aanhef al kon blijken, een politiek zeer bewogen jaar achter de rug, waarin twee congressen werden belegd, de landelijke bestuursleden van de organisatie vervangen werden en zelfs als lid geschorst. Soortgelijke veranderingen als in de KEN/ml hebben zich ook voorgedaan in de massa-organisatie van de KEN/ml, de Kommunistische Studentenbond en het Landelijk Vietnam Komitee. De strijd om de juiste politieke lijn schijnt overigens nog niet geheel gestreden te zijn en met name binnen de KSB schijnen de aanhangers van de oude lijn nog betrekkelijk sterk te zijn. Een en ander zou de verklaring kunnen zijn voor

de betrekkelijke inactiviteit van de organisatie in de tweede helft van 1974, die in sommige plaatsen al tot gevolg heeft gehad dat een aantal leden is overgegaan naar de SP.

Het ledental van de KEN/ml zelf is tamelijk klein en bedraagt vermoedelijk minder dan honderd, maar de KEN/ml kan beschikken over een actieve aanhang van omstreeks 500 personen, die georganiseerd zijn in massa-organisaties als KSB en LVK en in actiecomité's als het Comité 25 jaar Volksrepubliek China, dat onlangs deel werd van de Stichting Nederland-China.

In de activiteiten van de KEN/ml en haar nevenorganisaties spreekt vooral de internationale gerichtheid. De internationale conferentie van marxistisch-leninistische organisaties in West-Duitsland in oktober 1973 heeft in de praktijk duidelijke consequenties gehad, getuige de internationale Vietnam-demonstratie in januari te Berlijn, de anti-fascistische demonstratie te Napels, de bezettingsactie van de CISNU (confederatie van Iraanse studenten) te Den Haag in maart en de organisatie van een anti-fascistisch jeugdkamp door de Westduitse KPD en de Italiaanse PC (ml) I in Pescara in juli/augustus.

Op het nationale vlak gelukte het de KEN/ml en haar massa-organisaties niet activiteiten van bijzondere betekenis te ontplooiën. De organisatie was noch in de bedrijven, noch in de buurten, noch bij het hoger (beroeps-) onderwijs in staat aansluiting te vinden bij de massa's. Dit is ongetwijfeld te wijten aan het elitaire imago dat de KEN/ml nog steeds heeft én aan de bijzonder radicale wijze van actie voeren, waarbij gewelddadigheden niet vermeden worden. Dit kwam onder meer tot uitdrukking tijdens de solidariteitsacties voor de CISNU-leden in maart en tijdens de actie te Rotterdam tegen NAVO-secretaris-generaal LUNS in oktober.

De Bond van Nederlandse Marxisten-Leninisten (BNML) en de Kommunistische Organisatie voor Rijnmond en Omstreken marxistisch-leninistisch (KORO/ml) hebben nog slechts plaatselijke betekenis. De aanhang van beide organisaties is vrij gering. Te verwachten is dat de BNML pogingen in het werk zal stellen om betrokken te worden bij het eenheidsstreven van KEN/ml en SP.

Klein van omvang is ook de MLPN (Marxistisch-Leninistische Partij van Nederland) gebleven. Deze partij dankt haar belangrijkheid dan ook niet zozeer aan de wijze waarop zij ingrijpt in de Nederlandse maatschappelijke verhoudingen, als wel aan het feit dat zij, als enige "erkende"

maoïstische organisatie goede relaties onderhoudt met de Chinese en Albanese partijen, waarmee - soms op hoog niveau - besprekingen worden gevoerd. Goede contacten heeft de MLPN ook met andere "erkende" maoïstische organisaties, zoals de Westduitse KPD/ml, waarmee op bilaterale basis ontmoetingen plaatsvinden.

Internationale Kommunistenbond (IKB)

Op 7 en 8 december confereerden leden van de Revolutionair Communistische Bond (Nederlandse Sectie van de Vierde Internationale) en de Kommunistenbond Proletarisch Links, teneinde de laatste beletselen voor een fusie tussen deze twee groepen uit de weg te ruimen.

Geschiedenis van Proletarisch Links

De Kommunistenbond Proletarisch Links (KB-PL, voorheen Aktiegroep Proletarisch Links) is in januari 1972 ontstaan.

Deze, voornamelijk uit jongeren bestaande groep, met een kern van trotskisten, had getracht de Pacifistisch Socialistische Partij (PSP), waarvan zij deel uitmaakte, om te vormen tot een revolutionaire arbeiders-voorhoedepartij, daarbij het "pacifisme" van de PSP interpreterend op een wijze die niet strookte met de opvattingen van het PSP-partijbestuur. Tot roeyement van de leiders en aanhangers van de groep werd overgegaan toen de groep zich ondanks een congresbesluit bleef manifesteren als een "tendens" en nadat de groep op 16 januari 1972 een resolutie had aangenomen waarin besloten werd "thans onverwijld over te gaan tot het scheppen van die politieke en organisatorische vormen die de bijdrage van Proletarisch Links kunnen uitmaken bij het tot stand brengen van een revolutionaire arbeiders-voorhoedepartij". ("Trouw", 17 januari 1972.)

Nadat medio 1973 een aantal leden van PL uitgetreden was, omdat een door hen ingediende motie, waarin werd aangedrongen op een terugdringen van de invloed van de trotskisten op beleid en activiteiten van de Aktiegroep, verworpen werd, zette de "trotskisering" van deze groepering zich in versneld tempo voort, resulterend in de fusie met de RCB.

De IKB, Nederlandse Sectie van de IVde Internationale

In de statuten van de nu vergrote Nederlandse Sectie, die de (nieuwe) naam Internationale Kommunistenbond (IKB) draagt, wordt o.m. gesteld:

"De IKB heeft als doel te strijden voor de omverwerping van het kapitalistische systeem, de afschaffing van de loonarbeid, vernij en daarmee van de onderdrukking van de ene mens door de ander, en voor de vestiging van een socialistische werkdagsgemeenschap

Als leidraad bij het bereiken van dit doel gelden voor de IKB de grondbeginselen van het revolutionair marxisme.

De IKB aanvaardt het principe van het democratische centralisme."

Als echte trotskistische organisatie erkent de IKB het tendensrecht, met dien verstande dat een "tendens" (groep binnen de IKB die op een bepaald punt een afwijkende mening heeft) zich bij het Centraal Comité moet melden.

Ten aanzien van de internationale binding wordt vastgesteld:

"De IKB is de Nederlandse Sectie van de Vierde Internationale en beschouwt de wereldcongressen als hoogste instantie, wier gezag uitgaat boven dat van nationale congressen, conferenties en organen. Op de IKB zijn de statuten van de Vierde Internationale onverkort van toepassing."

Noot:

Naast deze IKB, die deel uitmaakt van de Vierde Internationale-Tendens Verenigd Secretariaat, bestaat er in Nederland het "Comité van Revolutionaire Marxisten" (CRM), een zeer kleine groepering die zich bij de Tendens-PABLO heeft aangesloten en het blad de "Rode Oktober" uitgeeft.

Publicaties

Voor het uitdragen van trotskistische ideeën en het informeren van haar leden maakt de IKB gebruik van o.a. de volgende middelen:

1. De Internationale: Nederlandstalig theoretisch orgaan van de Vierde Internationale, uitgegeven door de RAL*) en de IKB.
2. Imprecor: Informatie-blad van het Verenigd Secretariaat van de Vierde Internationale, uitgegeven in het Engels, Frans, Spaans en Duits.
3. Proletarisch Links: Colportage-blad van de IKB gericht op agitatie en propaganda.
4. Intern Bulletin: Bevat discussiestukken en is alleen bestemd voor IKB-leden.
5. Klassenstrijd: Een om de 14 dagen verschijnende ledenbrief. Doel ervan is de IKB-leden te informeren over politieke standpunten, zoals ze door het CC/PB (Centraal Comité/Politiek Bureau) zijn ingenomen, over belangrijke organisatorische besluiten en politieke initiatieven.

*) RAL: Revolutionaire Arbeiders Liga, Belgische Sectie van de Vierde Internationale.

In een persbericht, uitgegeven naar aanleiding van de fusie, werd aangekondigd dat de IKB een speciaal studentenblad zal gaan uitgeven "Barrikade" geheten.

Landelijke campagne

Om bekendheid te geven aan de fusie zal in februari (mogelijk in de week van 3-8 februari) een landelijke campagne georganiseerd worden. Tijdens openbare bijeenkomsten - in Eindhoven, Nijmegen, Den Haag en Utrecht - zullen bekende buitenlandse trotskisten spreken; gedacht wordt aan Alain KRIVINE, Tariq ALI en Ernest MANDEL.

De campagne mondt uit in een manifestatie te Amsterdam, op zaterdag.

Verwachting

Van de IKB is een toenemende interventie te verwachten in studenten- en scholieren-activiteiten. Ontwikkelingen in het Socialistisch Onderwijs Front (SOF) en in de Bond voor Dienstplichtigen (BVD) worden door het IKB-kader nauwlettend gevolgd.

De IKB zal trachten te participeren in "steunkomitees" of zelf overgaan tot oprichting ervan. Politiek vormingswerk wordt gesteund c.q. gestimuleerd. Activiteiten t.b.v. de toneelgroep Proloog zijn hier een duidelijk voorbeeld van.

Binnen het kader van het oude "PL"-verlangen een arbeidersvoorhoede-partij te vormen past het zoeken van toenadering tot de KEN-ml.

Als Nationale Sectie zal de activiteit van de IKB erop gericht zijn de Vierde Internationale meer diepgang en bestaansrecht te geven. De IKB zal de internationale actie tegen wat genoemd wordt "het opkomend fascisme" steunen en in Nederland onder de aandacht van "links" brengen.

PARTIJCONGRES IN ROEMENIË

In het van oudsher politiek onrustige Balkangebied met sterk nationalistisch ingestelde bevolkingsgroepen neemt Roemenië een opvallende plaats in. Het land is een Latijnse enclave in een Slavisch cultuurgebied en is er slechts door het angstvallig bewaren van de eigen culturele identiteit in geslaagd na perioden van vreemde overheersing zijn onafhankelijkheid te herwinnen en te bewaren. Ook nu nog, na ruim een kwart eeuw communistisch bewind en het aanvankelijk daarmee gepaard gaande opdringen van de Russische cultuur, viert het nationalisme in Roemenië hoogtij. In de culturele sfeer, met name in de literatuur en de schilderkunst, zijn historische thema's, waarin wordt geappelleerd aan nationale sentimenten, aan de orde van de dag en ook in de politiek, in partijpublicaties, redevoeringen en besluiten van beleidsorganen zijn regelmatig verwijzingen naar de "nationale erfenis" te vinden. Binnen de communistische partij (RCP) heeft dit zelfs geleid tot de formulering van eigen opvattingen, die op een aantal punten afwijken van de traditionele Sowjet-visie. Het uitgangspunt hiervan is, dat de opbouw van het socialisme en de uiteindelijke verwezenlijking van het communisme binnen het raam van de nationale staat moeten plaatsvinden. Weliswaar kent de marxistisch-leninistische leer een aantal universeel geldende wetten, doch deze zijn - volgens de Roemeense visie - niet zonder meer overal direct toepasbaar. Eerst dienen zij namelijk te worden aangepast aan de specifieke sociaal-politieke en culturele condities van het betrokken land. Aangezien die per land verschillen, zal dit proces dan ook tot gevolg hebben dat ieder land een unieke, eigen weg naar het socialisme zal moeten ontwikkelen. De Roemenen wijzen daarmee het bestaan van een universele weg af.

In de traditionele Sowjet-leer daarentegen wordt er van uitgegaan dat de nationale vormen niet voldoende zijn voor de ontwikkeling van het socialisme en dat slechts door de combinatie van nationale en internationale aspecten van de socialistische wereld - met de nadruk op de laatste - de juiste weg kan worden gevonden. Dit betekent dat de nationale belangen van elke afzonderlijke socialistische staat ondergeschikt moeten zijn aan de "internationalistische" belangen van de gehele socialistische gemeenschap.

Het verschil tussen deze Sowjet-visie en de Roemeense leer is in

de praktijk nog groter en krijgt zelfs scherpe kantjes, doordat de Sowjet-Unie - als oudste socialistische staat - de pretentie heeft dat haar ontwikkelingsmodel als enige objectief voldoet aan de wetten van het marxisme-leninisme en daardoor ook als enige de genoemde "internationalistische" belangen geheel dient. Het Sowjet-model moet daarom impliciet bindend zijn voor de andere socialistische staten.

Buitenlandse politiek

Het duidelijkst komen de "ketterse" opvattingen van de Roemeense communisten tot uiting in de buitenlandse politiek van de partij en het land. Hierin zijn deze uitgewerkt tot het dogma van de soevereiniteit en de onafhankelijkheid van de nationale staat, ongeacht zijn sociaal-politieke structuur, hetgeen onder meer inhoudt dat een staat zonder inmenging van buitenaf zijn binnenlandse aangelegenheden moet kunnen regelen en dat de verschillende staten in hun onderlinge betrekkingen volledig gelijkgesteld zijn. Voor de betrekkingen tussen de socialistische staten onderling en tussen de communistische partijen geldt bovendien dat geen enkel land en geen enkele CP een leidende rol mag vervullen, aangezien dat een schending betekent van het "geheiligde recht op soevereiniteit". Daarnaast hebben de verschillende CP-en als uitbreiding van het principe van niet-inmenging zich te onthouden van het be- (laat staan ver-) oordelen van elkaars beleid. In de Roemeense terminologie heet het, dat deze uitgangspunten moeten resulteren in "nieuwe betrekkingen" tussen de socialistische landen.

Het zal duidelijk zijn dat een dergelijke koers ernstige consequenties heeft voor de relaties met andere socialistische landen. Vooral de betrekkingen met de Sowjet-Unie, die zich wel degelijk een leidende rol heeft aangemeten, hebben daardoor een zeer delicaat karakter en de Roemeense leiders worden - met name sedert 1968 - voortdurend geconfronteerd met de schaduw van de BREZJNEV-doctrine. Sedert het begin van de jaren zestig is Roemenië - aanvankelijk onder GHEORGHIU-DEJ en later onder CEAUDESCU - er echter in geslaagd zijn onorthodoxe buitenlandse politiek verder te ontwikkelen.

Een der belangrijkste voorwaarden voor dit succes is de zeer orthodoxe interne koers van het land, waar de CP op bijna Stalinistische wijze een directe greep heeft op het gehele sociale leven en met name

de totale overheidsbureaucratie aan het partijapparaat ondergeschikt houdt.

Bovendien is de economie nauwkeurig volgens Sowjet-model georganiseerd, hetgeen inhoudt dat er centrale planning plaatsvindt, welke evenals de uitvoering direct door de partij wordt gecontroleerd. Er is in Roemenië geen ruimte voor economische experimenten zoals in Hongarije, om nog maar te zwijgen over het Joegoslavische model. Immers, het waren in Tsjechoslowakije juist de binnenlandse afwijkingen van het orthodoxe model die in 1968 hebben geleid tot de inval in Tsjechoslowakije en het formuleren van de BREZJNEV-doctrine over de beperkte soeveriniteit van de socialistische landen als rechtvaardiging achteraf van die inval. Het heeft er alles van dat Roemenië met zijn huidige binnenlandse politiek tracht een soortgelijke aanleiding te vermijden: binnenlandse orthodoxie dus als prijs voor enige vrijheid op het internationale toneel. Tevens schept het de mogelijkheid voor een min of meer ongestoorde verdere ontwikkeling van het Roemeense nationalisme. Daarnaast trachten de Roemeense leiders ook het Sino-Sowjet geschil zoveel mogelijk uit te buiten. Dat men niet openlijk partij heeft gekozen, heeft een principiële achtergrond - de "eigen weg" is immers het uitgangspunt. Daarnaast tracht men echter door voorzichtig tussen de partijen door te laveren de bewegingsvrijheid voor zichzelf te maximaliseren. De mogelijkheden zijn echter begrensd en vooral een al te vriendelijke houding t.o.v. China zou de Sowjet-Unie wel eens tot actie kunnen verleiden. Dit leek bijvoorbeeld in 1971 het geval, nadat CEAUCESCU demonstratief vriendschappelijk in China was ontvangen. Hoewel het toen met een sisser is afgelopen, zal het de Roemeense leiders duidelijk zijn geworden dat in zo'n geval geen feitelijke hulp van China behoeft te worden verwacht.

Ook de Chinezen zelf hebben dit duidelijk gemaakt bij monde van premier TSJOE En-lai, die ten tijde van het bezoek van CEAUCESCU tegen een Joegoslavische journalist zei: "Ver water dooft geen vuur".

Overigens is de verhouding tussen Roemenië en de Sowjet-Unie sedert de dieptepunten in 1968 en 1971 aanmerkelijk verbeterd. Een goede illustratie hiervan vormt een vergelijking van de samenstelling van de CPSU-delegaties op de Roemeense partijcongressen in 1969 en 1974. In het eerstgenoemde jaar stond de delegatie onder leiding van de CPSU-secretaris Konstantin KATUSHEW. In 1974 maakte hij er ook deel van uit,

maar nu als tweede man achter Andrei KIRILENKO, lid van het Politburo, partijsecretaris en regelmatig optredend als officieuze plaatsvervanger van BREZJNEV. Hiermee is deze laatste delegatie zo "zwaar", dat het zelfs in het licht van de verbeterde betrekkingen opvallend blijft. Vermoedelijk echter vindt dit zijn oorzaak hierin, dat er vóór, tijdens en na het Roemeense partijcongres tevens besprekingen zijn gevoerd over de internationale samenwerking binnen de communistische beweging en de verdere deelname van Roemenië aan internationale CP-conferenties (zie hierover het vorige maandoverzicht). In het licht van de Roemeense politiek t.o.v. de Sowjet-Unie mag tenslotte niet uit het oog worden verloren, dat CEAUCESCU de laatste jaren vele buitenlandse reizen heeft gemaakt. Vaak hadden deze tot doel uitbreidingsmogelijkheden te vinden voor de Roemeense handel, doch zeer zeker ook zal tijdens die reizen gestreefd zijn naar het vergroten van het internationale prestige van Roemenië. Wellicht heeft dit ook een gunstige invloed gehad op de nogal onzekere positie van het land t.o.v. de Sowjet-Unie.

Het partijcongres

Partijprogramma

De buitenlandse politiek van Roemenië vormde een van de hoofdpunten op het van 25 t/m 28 november 1974 in Boekarest gehouden 11e RCP-congres. Inhoudelijk zijn hierin geen wijzigingen aangebracht, doch met het aanvaarden van een ontwerp-partijprogramma, dat bedoeld is om voor de eerstkomende 20 à 25 jaar de richtlijnen te geven voor de sociaal-politieke ontwikkeling van Roemenië, heeft het congres aan deze politiek een sterke legale fundering gegeven. In het partijprogramma is namelijk een belangrijke plaats ingeruimd voor de principes van de buitenlandse politiek, zoals die hierboven staan omschreven. Het gevolg hiervan is, dat deze politiek minder de politiek van een persoon (GHEORGHIU-DEJ/CEAUCESCU) en meer de politiek van de partij als geheel is geworden, waardoor de continuïteit ervan beter gewaarborgd lijkt te zijn. Andere onderwerpen waaraan het programma aandacht besteedt zijn de geschiedenis van de RCP en de communistische machtsovername, alsmede de opties en voorwaarden voor de verdere interne sociaal-politieke ontwikkeling van Roemenië. Overigens is dit de eerste maal sedert de oprichting dat de RCP over een dergelijk document beschikt.

Positie van CEAUCESCU

Omdat zijn politiek (hoewel GHEORGHIU-DEJ er de initiator van was) een dergelijk stevig fundament heeft gekregen, kan het aannemen van het partijprogramma als een groot succes voor CEAUCESCU worden beschouwd en als een verdere versteviging van zijn machtspositie. In de toekomst zal het eventuele opponenten van zijn beleid nog moeilijker vallen hun ideeën te doen gelden. Zij hadden het al niet gemakkelijk, omdat CEAUCESCU erin geslaagd is op vrijwel alle belangrijke posten in partij en staat trouwe aanhangers van zijn persoon en beleid te plaatsen. Bovendien worden opposanten door het systeem van frequente functieroulering sterk gehinderd in het opbouwen van een eigen stabiele machtsbasis, zodat het niet verwonderlijk is dat de machtspositie van CEAUCESCU voorlopig onaantastbaar lijkt. Zijn formele macht is hiermee overigens geheel in overeenstemming. In geheel Oost-Europa is niemand te vinden die evenveel topfuncties bekleedt. Zowel in de hierarchie van de staat als van de RCP worden alle belangrijke sleutelposities door hem ingenomen: CEAUCESCU is president van de Socialistische Republiek Roemenië (een begin 1974 door hemzelf gecreëerde post) en opperbevelhebber van de strijdkrachten. Hij is voorzitter van de Staatsraad, die hij steeds meer bevoegdheden heeft gegeven ten koste van de rol van de Ministerraad en hij is voorzitter van een aantal staatscommissies, waaronder als belangrijkste de Defensieraad en de Raad voor Economische en Sociale Ontwikkeling. Bovendien is hij lid van het parlement en leidt hij het "Socialistische Eenheidsfront", een electorale massaorganisatie, waarin alle sociaal-economische en politieke groeperingen in het land verenigd zijn. Van doorslaggevend belang voor zijn machtspositie zijn tenslotte de functies van CEAUCESCU binnen de RCP: Hij maakt deel uit van alle top-organen (Centraal Comité, Executief Comité en Permanent Bureau) en is secretaris-generaal van de partij. Vooral om deze laatste functie gaat het, aangezien hij van daar uit de gehele partijbureaucratie kan controleren. Bovendien heeft hij indertijd nog een extra versteviging aangebracht door te laten vastleggen dat hij wordt gekozen als secretaris-generaal van de partij en niet als algemeen-secretaris van het CC. Dit is een belangrijk middel tegen een paleisrevolutie, omdat daardoor ook de benoeming formeel toekomt aan het slechts eens in de vijf jaar bijeenkomende congres en niet aan het frequenter vergaderende CC. Op het jongste partijcongres is CEAUCESCU geheel volgens de verwachting herkozen als secretaris-generaal. Toch zat er aan deze

verkiezing een mysterieus kantje. De voorzitter van de hoofdstedelijke partijorganisatie deed namelijk het voorstel om CEAUCESCU tot secretaris generaal voor het leven te benoemen, doch laatstgenoemde stelde onmiddellijk hierna het congres voor dit punt niet op de agenda te plaatsen, zodat er verder niet over gesproken is. De achtergronden hiervan zijn niet erg duidelijk. Het is onwaarschijnlijk dat op een goed geregisseerd congres als dat van de RCP zo'n voorstel spontaan kan worden gedaan zonder voorkennis van de partijleiding. Kort vóór het congres is trouwens in de westerse pers al over een dergelijke benoeming gespeculeerd. Het ligt daarom het meest voor de hand dat dit incidentje geheel in scène is gezet, opdat CEAUCESCU door zijn weigering zijn "bescheidenheid" zou kunnen aantonen om de weerstanden tegen de groeiende cultus om zijn persoon enigszins te ontkrachten.

Ook anderszins is de sterke positie van CEAUCESCU gebleken.

- Onder de leden van het nieuw gekozen CC (thans bestaande uit 205 leden en 156 kandidaat-leden) bevinden zich 153 nieuwe gezichten. De eerste indruk is dat het hier in grote meerderheid gaat om trouwe aanhangers van de partijleider en zeker om figuren die hun huidige positie geheel aan hem te danken hebben en dus voldoende redenen bezitten om zijn positie te steunen, hoewel de kans dat zich onder hen een Brutus bevindt immer aanwezig is.
- Een voorstel om een maximum leeftijdsgrens te stellen aan het bekleden van partijfuncties, hetgeen op den duur ook gevolgen zou hebben voor de nu 56-jarige partijchef, wist CEAUCESCU te doen verwijzen naar het CC, waar het ongetwijfeld in de doofpot zal verdwijnen.
- En tenslotte kan worden opgemerkt, dat het gehele congres bol stond van de eerbewijzen aan CEAUCESCU. Het gescandeerd uitroepen van zijn naam was niet van de lucht, terwijl ook in de vele congresdocumenten op lyrische wijze zijn kwaliteiten werden geroemd.

Economie

Een geheel ander belangrijk congressthema betrof de economische ontwikkeling van Roemenië. In 1975 loopt het huidige vijfjarenplan af en het congres moest beslissen over het nieuwe plan voor de periode 1976-1980, alsmede over de economische richtlijnen voor de daaropvolgende decade.

Hoewel er nog steeds naar wordt gestreefd het huidige plan een half jaar voortijdig te realiseren met name in de hoofdstedelijke partij-organisatie waar dit voorstel indertijd ook is geïnitieerd, ondervindt de Roemeense economie ernstige tegenslagen, vooral in de traditioneel zwakke landbouwsector en in de buitenlandse handel. Problemen als een slechte handelsbalans en snelle kostenstijgingen, zoals van geïmporteerde grondstoffen, waren van dien aard, dat zij zelfs in de overigens - zoals gebruikelijk - optimistische congresdocumenten aangeroerd werden. Desondanks is men - althans op papier - bijzonder optimistisch over de vooruitzichten van het nieuwe plan. Het is zeer ambitieus en als het te realiseren is zal Roemenië een groot deel van zijn huidige achterstand op de meer ontwikkelde socialistische landen kunnen inlopen. De status van ontwikkelingsland, die Roemenië zich nu nog toemeet, hoopt men dan eveneens te kunnen afwerpen. Dit betekent dat de bevolking evenals voorheen veel zal moeten produceren, doch er niet de vruchten in de vorm van consumptiegoederen van mag plukken. Het plan voorziet dan ook in een investeringsprogramma dat oploopt tot niet minder dan 33 à 34% van het nationale inkomen en waarvan ongeveer tweederde ten goede zal komen aan de industriële ontwikkeling. Dit zal de aanzet moeten geven tot een "technisch-wetenschappelijke revolutie", waardoor samen met de invoering van moderne management-technieken en een betere opleiding van de arbeiders, de nu nog lage arbeidsproductiviteit in vijf jaar met 38 à 42% zal kunnen stijgen. Tevens moet dit een jaarlijkse stijging mogelijk maken van het sociaal product met 8 - 9% en het nationale inkomen met 9 - 10%. Deze cijfers liggen weliswaar boven het niveau van de in 1969 op het vorige congres vastgestelde directieven, maar blijven iets onder de huidige resultaten. Vermoedelijk echter is dit bewust gedaan om ook in de komende periode met enige kans op succes te kunnen streven naar realisering van het plan binnen de gestelde tijdslimieten. Volgens de richtlijnen van het nieuwe plan zal extra aandacht worden besteed aan de al genoemde zwakke sectoren. Voor wat betreft de buitenlandse handel valt daarbij op de grote nadruk die wordt gelegd op samenwerking in COMECON-verband, hoewel Roemenië evenals voorheen blijft gekant tegen een ontwikkeling van de COMECON tot een organisatie met supra-nationale bevoegdheden.

Andere belangrijke congresbesluiten

Het Executief Comité is omgedoopt in Politiek Executief Comité (P.E.C.) om "beter zijn rol van leidinggevend partijorgaan tussen twee plenaire zittingen van het CC tot uitdrukking te laten komen."

Direct na het congres werden tijdens een plenaire CC-vergadering de leden van het P.E.C. benoemd. Ook hier bleken enige oud-gedienden, waaronder ex-premier MAURER, te zijn vervangen door jongere CEAUCESCU-aanhangers (o.a. partijsecretaris en vice-premier Cornel BURTICA, vice-premier en minister van buitenlandse handel Ion PATAN, minister van binnenlandse zaken Emil BOBU en vice-premier Georghe OPREA). Het P.E.C. telt thans 23 leden en 13 kandidaat-leden. Tijdens hetzelfde CC-plenum werden de partijsecretarissen gekozen: Zes van de zeven oude partijsecretarissen werden herkozen (Stefan ANDREI, Cornel BURTICA, Gheorghe PANA, Dumitru POPESCU, Iosef UGLAR en Ilie VERDET). Mihai GERE is niet herkozen doch evenmin vervangen.

Het congres besloot tevens het voortbestaan van het in maart 1974 opgerichte Permanent Bureau door een wijziging in de partijstatuten te verzekeren. De functie van dit orgaan dat "coördinerend werk" tussen partij en staat moet verrichten is overigens nogal onduidelijk; het is zelfs niet bekend of het sedert de oprichting ooit bijeen is geweest. Volgens het betreffende gewijzigde artikel van de statuten wordt het gekozen door het P.E.C. uit de leden van het P.E.C.

Tijdens een vergadering van het P.E.C. werden de leden van het Permanent Bureau bekend gemaakt. Het betreft hier: Nicolai CEAUCESCU, minister-president Manea MANESCU, de vice-premiers Gheorghe OPREA en Ion PATAN alsmede partijsecretaris Stefan ANDREI. Hiermee blijkt het aantal leden te zijn gereduceerd van 13 tot 5.

Tenslotte besloot het congres om voor het lidmaatschap van partijorganen van hoog tot laag, inclusief het CC, voortaan een minimum anciënniteit in partijdienst te eisen, teneinde "de ervaring van actieve partijleden beter tot zijn recht te laten komen."

Conclusies

Het congres, dat werd bijgewoond door 2450 gedelegeerden en 133

delegaties uit 99 landen, verliep volgens het geijkte gladde patroon, dat slechts verstoord werd door ten hoogste drie rimpeltjes. Te weten: het voorstel om CEAUCESCU voor het leven tot secretaris-generaal te benoemen, waarover hierboven al het nodige gezegd is; het eveneens al besproken voorstel een maximum leeftijdsgrens te stellen aan het uitoefenen van partijfuncties en tenslotte de boodschap welke de delegatie van de Hongaarse CP liet voorlezen. Naast de gebruikelijke beleefdheidsfrasen werd hierin namelijk het nogal gevoelige probleem van de Hongaarse minderheid in Roemenië aangeroerd. Overigens is dit niet uitgegroeid tot een politieke kwestie.

Het gehele congres stond meer in het teken van continuïteit dan van verandering. Alle huidige tendenzen in de Roemeense politiek blijken onveranderd te worden voortgezet. Dit houdt voor de economie van het land in, dat de huidige geforceerde industrialisatie zal worden voortgezet en dat de bevolking vooralsnog de buikriem aangesnoerd moet houden. Daarmee is het overigens wel oppassen voor de Roemeense leiders, omdat er tekenen zijn van een groeiende ontevredenheid. Voorlopig echter blijft de partij alle touwtjes in handen houden en een ijzeren greep uitoefenen op het gehele leven. Er is geen sprake van enige liberalisatie, terwijl op cultureel gebied zelfs sprake is van een zekere verstrakking.

In zijn congresrede sprak CEAUCESCU weliswaar over een grotere rol die in de toekomst voor locale raden zou zijn weggelegd, doch ook hier kan geen sprake zijn van werkelijke democratisering aangezien hij bij dezelfde gelegenheid aankondigde nog meer aandacht dan vroeger te zullen besteden aan de naleving van de principes van het democratisch centralisme. Toch zullen er op wat langere termijn bezien wel veranderingen moeten plaatsvinden. De economische en vooral de technologische ontwikkeling dwingen de maatschappij mee te evolueren en te zoeken naar nieuwe organisatiestructuren, waarin ook plaats is ingeruimd voor specialisten. Om machtsconflicten te voorkomen zal de partij deze opkomende nieuwe elite moeten integreren, doch dat betekent een aanzienlijke stap terug voor de nu nog alleenheersende partijapparatsjiks. Hoe de ontwikkeling zal verlopen valt thans niet te bezien; zeker is echter wel, dat deze niet te verenigen is met de huidige trend naar groeiende persoonlijke macht van CEAUCESCU. Voor de eerstkomende jaren echter zit hij nog voldoende stevig in het zadel om opkomende problemen te kunnen beheersen.

*

* *